

őket a keretprogram pályázatainak alapját képező munkaprogramok véleményezési folyamatába. A felkészítő rendezvényeinket számos kommunikációs csatornán – a többi között a honlapunkon és közösségi oldalainkon is – nyilvánosan is meghirdetjük, illetve a felsőoktatási intézményekben és az újonnan induló nemzeti laboratóriumokban kialakított H2020/Horizont Európa kontaktpontokon keresztül is igyekszünk minél több potenciális pályázóhoz eljutni. Biztató az érdeklődés, a nyitórendezvényre több mint 500 regisztráció érkezett, de a tematikus webináriumokra is a 100 fő feletti részvétel volt jellemző. Határozottan lát szik, hogy az innovációs ökoszisztéma szereplői is nagy várakozással figyelik az új keretprogram lehetőségeit, amely még nagyobb hangsúlyt helyez arra, hogy a támogatott projektek valós társadalmi kihívásokra reflektáljanak. A programok tartalmának kialakításában mind hangsúlyosabban megjelennek az állampolgárok igényei, és felhasználói oldalról is bevonják őket az eredmények hasznosításába. Az új szemlélettel bővül a potenciális pályázói kör is: fontos célcsoportokká válnak például a nonprofit szervezetek és önkormányzatok, amelyek korábban nem tudtak bekapcsolódni a pályázásba.

– Milyen konkrét célokat lehet látni az új programon belül?

– CS. SZ.: Az Európai Unió új keretprogramjának megközelítése egyre inkább ösztönzi a különböző szektorok konstruktív együttműködését egy-egy probléma, kihívás közös kezelése érdekében, ez számos olyan területet kapcsolhat össze, amelyeket korábban egymástól függetlenül kezeltek. Így kerültek egy csoportba például a klíma, az energetika és a mobilitási kérdések, vagy éppen a digitalizáció, az ipar és az úrkutatás. Horizontális célként jelenik meg a klímaváltozással kapcsolatos kihívások kezelése; a keretprogram költségvetésének 35 százalékát erre kívánják fordítani. A zöld átmenet támogatásán kívül a digitalizáció elősegítése ugyancsak számos programrészben előtérbe kerül. Új eszközként jelennek meg az úgynevezett missziók is, amelyek egy-egy különösen fontos társadalmi kihívás – mint a rákkutatás, a klímaváltozás, az intelligens városok, a talajegészség, az egészséges óceánok és tengerek – területén érnek majd el belátható időn belül konkrét eredményeket. Ilyen cél például, hogy 2030-ra az unióban legyen 100 karbonsemleges város, vagy hogy hárommillió rákbeteg életminősége javuljon a rákkutatás révén.

– Korábbi előadásaiban és nyilatkozataiban többször is említette, hogy az új ciklus sikeréhez elengedhetetlen a szemléletváltás. Mivel tudták elősegíteni, hogy ez a folyamat elinduljon?

– B. Z.: Magyarország nemzetközi összehasonlításban is jól áll a tudományos eredményeket tekintve, de nem megfelelő azok társadalmi hasznosulása a gazdaságban, a termelészférában. Az Innovációs és Technológiai Minisztérium létrehozásával az innováció ösztönzése minden eddiginél magasabb szintre került. Sikerült a legfontosabb társadalom- és gazdaságpolitikai célok közé emelni, hogy a hazai ökoszisztéma szereplői már ne csak „innoválgassanak”, hanem a növekedés motorjai legyenek. Korábban is voltak kiváló kutatóink, jó egyetemeink és ambiciózus nagyvállalataink, azonban ezek a szereplők ritkán találkoztak egymással. Ráadásul a hazai kvk-k közül nagyon kevesen kapcsolódtak be az innovációs térbe, így ezen a téren is szemléletváltást kellett elérni. Palkovics László személyében olyan szakember került a minisztérium élére, aki az ipar és a tudomány világát egyformán érti és ismeri, így sokat tud tenni a két szféra hatékony összekapcsolódásának érdekében. Világossá tettük az érintettek számára, hogy minden egyes államilag támogatott fejlesztés esetében meg kell jelennie gazdasági haszonnak, azaz a kutatások már nem pusztán önmagukért valók, hanem egyúttal a közjót is szolgálják.

– Hogyan láttak hozzá az átalakításhoz?

– B. Z.: A feladat adott volt: össze kellett kötnünk a hazai innovációs ökoszisztéma szereplőit egymással, mégpedig úgy, hogy ez ne álljon meg egy-egy szigetszerű pályázat szintjén. Folyamatos együttműködésre van szükség, olyan közös munkára, ami az érintettek közötti szálakat jóval szorosabbra fűzi, mint korábban bármikor. Ennek előfeltétele, hogy a tudásteremtő szférában is megjelenjen a piaci szemlélet. Kizárólag így születhet olyan tudás és tudományos teljesítmény az egyetemeken és a kutatóintézetekben, amire valóban szüksége van a piacnak. Egyesével találkoztunk a felsőoktatási intézmények vezetőivel, akik azonnal megértették, hogy ebben a térben mindenkinek jut szerep, és a kultúráváltásnak köszönhetően új dimenzió nyílik meg előttük. Ennek ösztönzésére az alkalmazott kutatási felhívásainkat is célorientálttá tettük, az uniós prioritásokhoz igazodva négy kiemelt tématerület – ipar és digitalizáció, biztonságos társadalom és környezet, egészség, valamint kultúra és család – köré csoportosítottuk. A hazai egyetemek és kutatóintézetek az elmúlt két esztendőben kizárólag e logika alapján fogalmazhattak meg belső humán erőforrás-fejlesztéseket, doktori programokat, intézmények közötti, nemzetközi vagy éppen ipari együttműködéseket. Az egész struktúrát abba az irányba tereltük, hogy e logika szerint célorientáltan gondolkodjon.

– Milyen más konkrét lépések valósultak meg eddig?

– B. Z.: Napjainkban az egyetem már sokkal többről szól, mint pusztán az oktatás és a kutatás. Mindig is hittem abban, hogy a hazai felsőoktatási intézmények az innováció központi szereplőivé tudnak válni. Ezt segíti elő a többi között a nemzeti laborok, az egyetemi kompetenciaközpontok és a tudományos parkok országos hálózata. Segítettük az egyetemeket, kutatóintézeteket a specializálódásban is, hogy amiben a legjobbak, azon legyenek képesek másokkal összefogva, világszínvonalon dolgozni. A nemzeti laborok, mint integrált és témákra szakosodott tudásközpontok, például lehetővé teszik, hogy ne egy-egy egyetem néhány kutatója, hanem az adott szakterület minden releváns tudása – például a mesterséges intelligencia esetében 230 együttműködő partner – együtt látszódjon, amikor Magyarország képbe kerül. A megoldásközpontú gondolkodásmód és a vállalkozói kultúra szélesítésére több mint húsz felsőoktatási intézmény részvételével elindítottuk Magyarország első egyetemi szintű startup képzését. De nem csak a hallgatókat, az egyetemeket is meg kell tanítanunk arra, hogyan valósítsák meg az álmaikat, hogyan legyenek hatékonyak. Egyrészt a közjó érdekében, másrészt önmaguk finanszírozásáért.

– Mire képesek ma az egyetemeink a nemzetközi térben?

– B. Z.: Ma már valóban nem elég Magyarországon elsőnek lenni. A verseny jó ideje globális szinten zajlik, és ha nem hozol létre valami nagyon egyedit, akkor gyakorlatilag esélyed sincsen az élvonalban maradni. A nemzetközi rangsorokban elért helyezések fogódzót, viszonyítási alapot jelentenek. Egyre nyilvánvalóbb, hogy már ahhoz is rengeteg energia kell, hogy egy-egy egyetem megőrizze a pozícióját a nemzetközi térben, az előrelépéshez pedig még sokkal több kell. Ugyanakkor az sem kérdés, mekkora hozadéka van annak, ha egy egyetemnek sikerül bekerülnie a Top 200-ba: meredeken emelkedni fog a külföldi hallgatók száma, magasabb tandíjat kérhet el, a legkitűnőbb oktatókat is képes lesz magához csábítani és megtartani. Ami a hazai egyetemeket illeti, a Times Higher Education legfrissebb rangsorában a Semmelweis Egyetem 31 helyet lépett előre, így továbbra is a világ legjobb 500 felsőoktatási intézménye között jegyzik, és az ötven legtöbbet javító egyetem között van. Legnagyobb mértékben a tudományos publikációk idézettségét és a kutatást elemző indikátor értéke emelkedett, ebben az egyetem jelenleg a 426. helyen áll a listán. Az ELTE és a Pécsi Tudományegyetem a 601–800. sávban, míg a Debreceni Egyetem a 801–1000. sávban szerepel. A minőségi javulás folyamata tehát láthatóan elindult: az egyetemek egyre inkább betöltik új szerepüket, érzékelhetően bővítették kapcsolatrendszerüket. Biztos vagyok benne, hogy néhány éven belül ez a fejlődés a nemzetközi rangsorokban is megmutatkozik.

Forrás: Innotéka